

Waarom staat niemand op de barricaden voor de bejaarden?

Dat leefomstandigheden in woon-zorgcentra te wensen overlaten, lijkt ons niet zo te raken

11-10-17, 22.51u - [Femke Van Garderen](#)

Een beeld uit de reportage van 'Pano' over commerciële woonzorgcentra. © VRT

1

Wanneer er iets misloopt in een crèche of slachthuis wordt meteen en massaal gereageerd. Waar blijft de grote verontwaardiging over de erbarmelijke omstandigheden in woon-zorgcentra? Een reportage in het Eén-programma *Pano* roept alvast veel vragen op.

253 SHARES

“Het is hier echt vreselijk, een hel. Het eten, het gebrek aan verzorging, de eenzaamheid, het personeelsgebrek, ik zou niet naar euthanasie vragen als ik mijn oude dag mooi vind.” Dat vertelt een vrouw van negentig aan *Pano*-reporter Lina Nasser. Zij dook twee maanden lang met een undercovercamera onder in verschillende commerciële woon-zorgcentra in Vlaanderen. Ze werkte er als vrijwilliger en kon zo getuigenissen van bewoners en zorgverleners verzamelen. Haar reportage werd gisteren uitgezonden.

SHARE

'Commerciële wooncentra zijn meer bezig met marketing dan met ouderenzorg'

LINA NASSER

Nassers conclusie: de leefomstandigheden staan ver af van de champagne, het gezellige samen zijn en de vele helpende handen die de centra in hun reclame filmpjes beloven. Ze ziet ondervoeding, gebrekkige zorg, eenzaamheid. Nochtans betalen de bewoners fikse bedragen voor hun verblijf: tussen de 70 en 250 euro per dag. "Die commerciële wooncentra zijn meer bezig met marketing dan met ouderenzorg", stelt ze. "Ik ben na tien weken in zeven commerciële wooncentra bekaft. Het personeel doet zijn best, maar is met veel te weinig."

Het is een oud zeer: in de volledige woon-zorgcentra – in de commerciële en openbare centra, maar ook in de vzw's – wordt al jaren geklaagd over het gebrek aan personeel. Telkens als er wantoestanden aan het licht komen, komt het tekort ter sprake. Eerder dit jaar was dat nog het geval, toen na kwaliteitsmetingen in 750 centra bleek dat meer dan 20 procent van de rusthuisbewoners overdag in hun stoel of bed worden gefixeerd met gordels, banden of voorzettafels. "Te veel", klonk het toen.

Vraag is: hoe boos maken dat soort berichten uit de ouderenzorg ons nog? Over de erbarmelijke situaties in rusthuizen wordt al jaren bericht. Er lijkt maar weinig te veranderen. Ter vergelijking: als je hoort dat een kind in een crèche slecht behandeld is, dan raken mensen er niet over uitgepraat en hoor je vaak niet lang daarna over een onderzoek of een sluiting. Idem als een slachthuis over de schreef gaat. Zijn we minder verbolgen als het misloopt bij wie oud en verrimpeld is?

Toekomstperspectief

Professor Anja Declercq, hoofd ouderenzorg bij LUCAS (KU Leuven), meent dat dat kan kloppen. Volgens haar is de morele verontwaardiging groter bij pakweg kinderen. "Als mensen een groot deel van hun leven achter zich hebben, spreekt dat om een of andere reden minder aan. Mensen weten nochtans wel dat ze zelf op een dag oud en hulpbehoevend zullen zijn, maar praten daar niet graag over en schuiven het liever voor zich uit. Het is niet iets waarvoor ze op de barricaden staan."

SHARE

'Dit gaat om mannen en vrouwen met een hoge leeftijd en hoge zorgnood. In de helft van de gevallen zijn ze dementerend. Dit zijn niet de mensen die hun situatie gaan aanklagen'

GERONTOLOOG MIE MOERENHOUT, VOORMALIG DIRECTEUR VLAAMSE OUDERENRAAD

Dat zegt ook gerontoloog Mie Moerenhout, die zelf jarenlang directeur van de Vlaamse Ouderenraad was. Die raad vertegenwoordigt alle senioren, niet alleen degenen in woon-zorgcentra. "De middelen waarmee de raad werkt, zijn te beperkt om de volle verantwoordelijkheid te kunnen opnemen." Moerenhout stelt ook vast dat in de woon-zorgcentra de minst mondige groep verblijft. "Het zijn mannen en vrouwen met een hoge leeftijd en hoge zorgnood. In de helft van de gevallen zijn ze dementerend. Dit zijn niet de mensen die hun situatie gaan aanklagen. Als hun familie dat al in hun plaats doet, dan zal het eerder in de lokale familie- en bewonersraden in de woon-zorgcentra zijn of bij de Woonzorglijn."

Dat de verontwaardiging wel speelt bij personen met een handicap of kinderen in een kribbe of voorziening, heeft met het toekomstperspectief te maken. “Die mensen hebben nog jaren in het verschiet. Voor iemand in een woon-zorgcentrum is dat toch anders, het perspectief is kort. Ouderen hoeven geen leven meer uit te bouwen, waardoor er mogelijk niet veel meer in hun leven geïnvesteerd wordt”, zegt Moerenhout.

Het personeelstekort in woon-zorgcentra is een gevolg van een verouderd financieringssysteem, legt Declercq nog uit. Het systeem gaat uit van een mix van bewoners: mannen en vrouwen die nog zelfstandig en gezond zijn, en mannen en vrouwen die afhankelijk en ziek zijn. “Maar in de realiteit is die mix er niet. Vlamingen stellen een verblijf in een woon-zorgcentrum zo lang mogelijk uit. Pas als de zorgnood het hoogst is, verhuizen ze.” Gevolg: de woon-zorgcentra moeten meer personeel aanwerven dan de vastgelegde norm, en de dagprijzen, die in principe enkel het slapen en het eten moeten dekken, gaan de hoogte.

Thuis- en mantelzorg

“Dit probleem is nog nooit fatsoenlijk aangepakt”, stelt Declercq. Beleidsmakers vrezen volgens haar dat de extra investeringen niet te overzien zullen zijn door de vergrijzing. “In de ogen van velen is het iets volstrekt oncontroleerbaars.” Dat is begrijpelijk, maar niet terecht, meent ze. “We hebben misschien overschat hoeveel mensen gebruik zullen maken van woon-zorgcentra.” Volgens haar is de tijd van enkel wachtlijsten voorbij: in sommige regio’s kampen de centra zelfs met lege bedden. “Ouderen willen niet alleen zo lang mogelijk thuis blijven, ze slagen daar ook steeds meer in. Er wordt veel ingezet op thuis- en mantelzorg.”

SHARE

'Er zijn zeker veel meer woon-zorgcentra waar geen wantoestanden zijn. Maar die verhalen worden veel minder snel opgepikt'

PROFESSOR ANJA DECLERCQ, HOOFD OUDERENZORG BIJ LUCAS (KU LEUVEN)

Zowel Declercq als Moerenhout wijzen er wel op dat bij ernstige wantoestanden wel ingegrepen wordt. Dan volgen er ontslagen bijvoorbeeld. Woon-zorgcentra worden ook op regelmatige basis geïnspecteerd, en moeten aan erkennings- en kwaliteitsnormen voldoen. “Er zijn zeker veel meer woon-zorgcentra waar geen wantoestanden zijn. Maar die verhalen worden veel minder snel opgepikt”, aldus Declercq. Die wijst er nog op dat Vlaanderen het in internationale vergelijkingen absoluut niet slecht doet.

Minister Jo Vandeuren (CD&V), die sinds de zesde staatshervorming bevoegd is over de woon-zorgcentra, laat weten aan een inhaalbeweging bezig te zijn. Tussen 2015 en 2019 voorziet de Vlaamse regering een investering van 278 miljoen euro, waarvan 101 miljoen voor 2.000 voltijdse personeelsleden waarmee de toenemende zorgzwaarte kan worden aangepakt.